

Jämställt Halland

Om bemötande och service i offentlig sektor

Trainee Halland 2013-2014

Ett gott exempel

Funkabo fritidsgård

De stora utmaningar som den offentliga sektorn står inför idag kräver personer som tänker i nya banor och kommer fram till nya lösningar.

Jämställt Halland

Om bemötande och service i offentlig sektor

Trainee Halland 2013-2014

Bakgrund

I en förstudieanalys gjord av nio olika fritidsgårdar runt om i Kalmar kommun[1], visar sig ett tydligt glapp mellan antalet flickor och pojkar som besöker fritidsgårdarna; två tredjedelar av fritidsgårdsbesökarna 2009 var pojkar. Detta är en siffra som inte möter de mål Kalmar kommun har fastställt för en mer jämställdhetssäkrad verksamhet och service gentemot invånarna.

Kalmar kommuns mål är grundat i det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik där kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Målet har sedan blivit omformulerat av Kalmars kommun som har följande målsättning för jämställdhetsarbetet:

”Jämställdhet handlar om kön, makt, rättvisa, frihet och demokrati. Jämställdhet ska bedrivas och integreras i Kalmar kommuns alla verksamheter. Ansvaret ligger hos förvaltningarna och verksamheterna.”¹

För att nå målet från Kultur och Fritidsförvaltningen perspektiv, har förvaltningen beslutat att titta över sin jämställdhetsintegrering i fritidsgårdsverksamheten. Fritidsgårdarna fick i uppdrag att se över sina arbetssätt, för att kontrollera att service ges på lika villkor till både killar och tjejer. Fritidsgårdarna genomförde en analys av sin verksamhet med hjälp av analysmodellen 4R. Analysmodellen tittar på fyra olika områden – representation, resurser, realia och realisera.

Från analysen kom följande problemområden fram:¹

1. Fler kvinnor än män är representerade i kultur- och fritidsnämnden
2. Fler män än kvinnor arbetar som fritidsledare
3. Fler pojkar än flickor besöker fritidsgårdarna
4. De fritidsgårdar som har en jämställd personalstyrka har också en mer jämställd nivå på besökarna
5. Pojkar utövar mer fysiska aktiviteter som biljard och pingis medan flickor föredrar mer stillsamma aktiviteter.

Efter analysen fastslogs ett övergripande mål för fritidsgårdarna. År 2014 skulle fritidsgårdarna i Kalmar kommun ”ha de bästa möjliga förutsättningarna för att jämställdhet ska genomsyra personalens bemötande och service till ungdomarna.”¹ Flickor och pojkar ska bemötas på ett professionellt sätt, oavsett kön. Fritidsgården Funkabo valdes ut som en modellgård i pilotprojektet.

Förstudien gav ett antal tydliga indikationer på var problemet rotade sig. Dessa blev åtgärdsförslag för projektgruppen att bearbeta.

[1] P. Brändström & K. Johansson Storm (2009). *Hur många flickor och pojkar kommer till fritidsgårdarna? - en kartläggning av fritidsgårdverksamheten ur ett jämställdhetsperspektiv*. Kultur- och Fritidsförvaltningen: Kalmar kommun.

Jämställt Halland

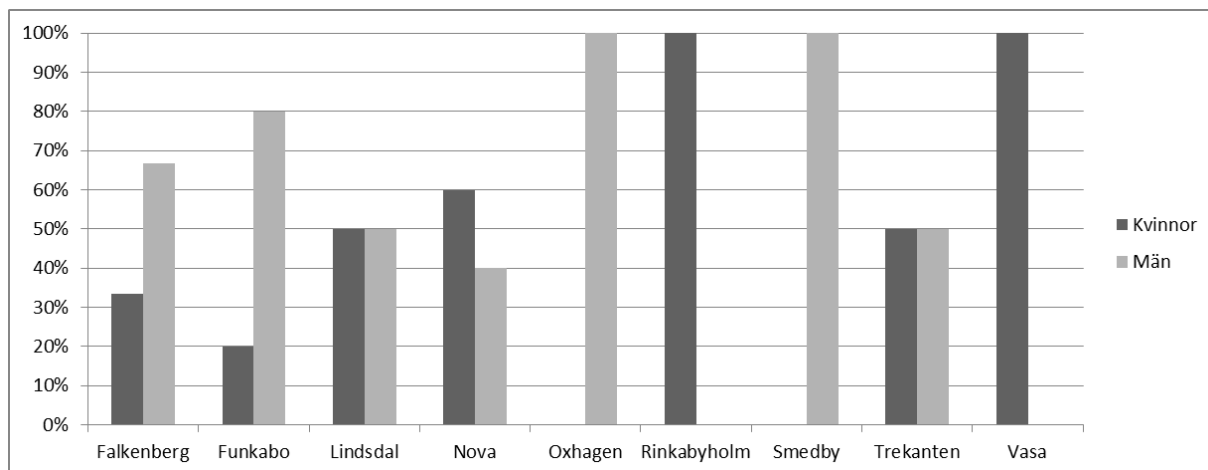
Om bemötande och service i offentlig sektor

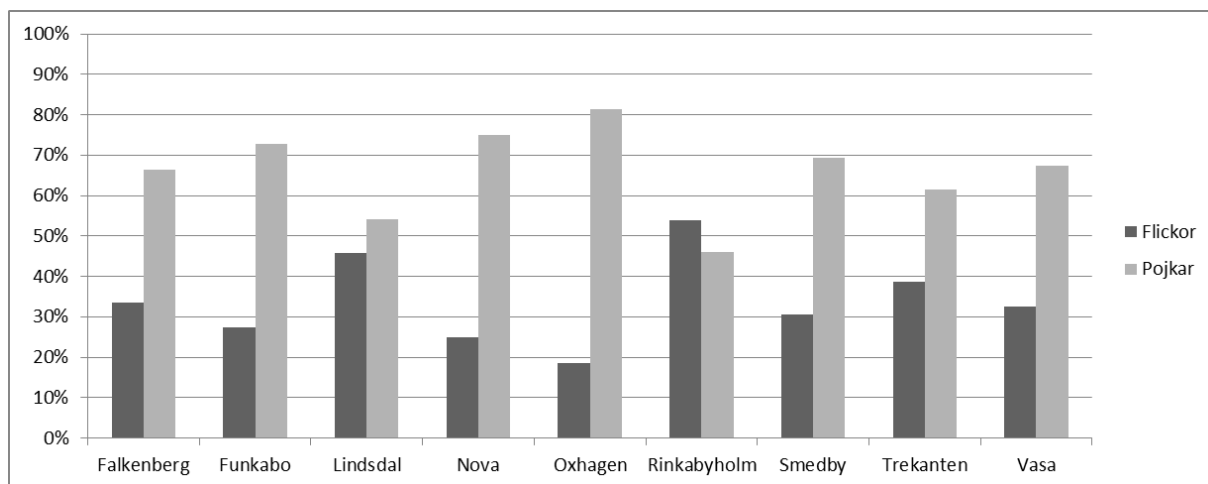
Trainee Halland 2013-2014

Det första tydliga problemet var att fler män än kvinnor arbetade som fritidsledare på fritidsgårdarna. Generellt sett var fördelningen bland personalen jämn (40/60), men det fanns tydliga skillnader mellan gårdarna. På de gårdar där fler manliga fritidsledare arbetade sågs en tydlig trend att fler pojkar besökte denna gård. På de gårdar där personalen var mer jämställd var även besökarna mer jämnt fördelade mellan könen.

Se diagram nedan.

Figur 1 - Personal på fritidsgårdarna under perioden september-december 2008 i procent efter kön. Information tagen från Brändström & Johansson Storm (2009).

Figur 2 - Besökare på fritidsgårdarna under perioden september-december 2008 i procent efter kön. Information tagen från Brändström & Johansson Storm (2009).

Ett annat problem, som är vårt fokusområde, är att fler pojkar än flickor besökte gårdarna, 67 % av besökarna var pojkar och endast 33 % var flickor (Se diagram ovan). Förstudien satte ett mål att år 2014 skulle minst 40 % av besökarna vara flickor på fritidsgården Funkabo. De åtgärdsinsatser de gav exempel på var ombyggnation av lokaler för att attrahera både flickor och pojkar samt att se över de aktiviteter fritidsgården erbjuder sina besökare.

Jämställt Halland

Om bemötande och service i offentlig sektor

Trainee Halland 2013-2014

Metod (åtgärder)

Arbetet med att skapa en fritidsgård som attraherar både killar och tjejer inleddes med att alla kommunens fritidsledare fick genomgå en utbildning i jämställdhet, en JGL-utbildning (Jämställdhet, Göra, Lära) som gav grundläggande förståelse för ämnesområdet. Deltagarna fick bland annat träna på att titta på sina lokaler med nya ögon; titta på hur många som använde olika ytor och hur könsfördelningen såg ut.

I det här skedet låg fokus på att bygga om de mentala kartor som styr hur vi ser på olika kön.¹

Som framkom i kartläggningsfasen genom analysmetoden 4R, och som fritidledare i sin utbildning också uppmärksammat, fanns skillnader i vilka aktiviteter som flickor och pojkar ägnade sig åt och även en övervikt på pojkar som besökare. En arbetsgrupp tillsattes som arbetade utifrån frågeställningen:

Hur skulle andelen besökande flickor kunna ökas och därigenom bryta den könssegregerade verksamheten?

Arbetsgruppen funderade och diskuterade kring hur Funkabo skulle bli en fritidsgård där kön inte spelar någon roll och fokus kom att läggas på utbud av aktiviteter och den fysiska utformningen av lokalen.

I sitt arbete fick gruppen hjälp och stöd av kommunens genuscoach och extern kompetens användes också i form av konstnärer och inredningsarkitekter. Konstnärerna tydliggjorde att miljön på fritidsgården inte var särskilt inbjudande med löst hängande sladdar, vissna blommor och intetsägande affischer. Dessutom avsattes stora ytor åt särskilda aktiviteter vilket inte gav utrymme för flexibilitet.²

Med denna utgångspunkt påbörjades en ombyggnation av fritidsgården. Entrén flyttades och målades röd för att skapa en välkomnande känsla och speglarna som tidigare mötte besökarna när de steg in plockades ned för att minska känslan av exponering. Vidare målades väggarna i ljusa, könsneutrala färger och det satsades på fler fönster – både i väggar och i dörrar för att skapa ljus och trygghet i att bli sedd.

Mitten av lokalen gjordes om till ett öppet sällskapsrum med en kafédel varifrån personalen kan ha uppsikt över så gott som hela fritidsgården - mörka hörn som tidigare kunde upplevas som otrygga har eliminerats. Fritidsledarna menar också att en öppen planlösning inbjuder till fler naturliga möten.

Intresset för bakning var lika stort hos båda könen och därför byggdes köket ut för att rymma fler och där finns nu även plats för umgänge. Biljardbordet som tidigare upptog en stor yta plockades bort och istället skapades ett filmrum där både film och tv-spelande erbjuds. Utbudet av tv-spel har utökats mot tidigare för att matcha fler individers intressen. Vidare togs bordtennisrummet bort och gjordes om till ett aktivitetsrum där flera aktiviteter kan utövas som till exempel dans och drama, men pingisbordet finns kvar för att fällas upp när man vill.

I utformningen har det strävats mot att lokalerna ska bli ändamålsenliga, vilket är en

1 (Brändström & Johansson Storm, 2009)

2 (Gisby, 2012)

Jämställt Halland

Om bemötande och service i offentlig sektor

Trainee Halland 2013-2014

förutsättning för jämställdhetsäkrad verksamhet. Det finns exempelvis inget syrum, men det finns en verkstad – där det också står en symaskin.³

Förutom att genuscoach och arkitekter använts i arbetet har fritidsledare och ungdomarna själva fått delta i den nya utformningen, vilket ger en känsla av delaktighet.

Ytterligare förändringar, som ligger utanför den fysiska utformningen, är att personal numera säger nej till skojbråk eftersom det kan ge en upplevelse av allmänt stök och bråk för andra ungdomar. Fritidsledarna påminner sig också om att tilltala ungdomarna vid namn istället för att gruppera dem till ”killarna” eller ”tjejerna”. Ännu en ny regel är att skorna lämnas i hallen eftersom mycket kaxighet enligt fritidsledarna sitter i just skorna.⁴

Fritidsledarna har fått fortlöpande utbildning under projektets gång och förutom ombyggnaden har fritidsledarnas kompetensutveckling varit en nyckelfaktor. En genuscoach har dessutom funnits tillgänglig för fritidsledarna där de har fått råd och stöd vid behov. Ytterligare en förändring som gjorts är att personalen för dagbok över hur de bemött ungdomarna under dagen – om det är något speciellt som har hänt och hur det har hanterats – och detta diskuteras sedan i personalgrupper.

Resultat

Målet att öka andelen flickor som besökare på Funkabo fritidsgård till minst 40 procent nåddes under 2013. Idag, omkring ett år efter att Funkabo fritidsgård blivit genusmart är 43 procent av besökarna flickor och dessutom har antalet besökare totalt sett ökat från 4000 till hela 9000 besökare efter ombyggnaden.

Öppnare och ljusare lokaler har gjort att personalen har bättre uppsikt och att det finns mer möjligheter till umgänge nu. Aktiviteterna som erbjuds utgår från båda könen behov och alla rum kan användas på olika sätt där inget rum är könsmärkt. Både fritidsledare och ungdomar berättar att det finns en större gemenskap på gården nu där klimatet har blivit mer tolerant och att rädslan för att ”göra fel” inte är lika stor längre.⁵ Det har blivit en lugnare och tryggare arbetsmiljö där fritidsledarna i större utsträckning är just fritidsledare och inte poliser. Ungdomarna har fått ökat förtroende från personalen och har idag större inflytande över verksamheten.

Framgångsfaktorer

En av de faktorer som gjort jämställdhetsintegreringen på Funkabo fritidsgård lyckad är att de i arbetet utgått från den problematiken som funnits i den egna verksamheten. Genom det har adekvata åtgärder kunnat användas som har varit avgörande för jämställdhetsintegreringen. Utbildning för fritidsledarna är en av de åtgärder som varit betydande och att de utnyttjat en genuscoach som i hög grad bidragit till ett nytt tankesätt hos personalen.

Ombyggnationen är den åtgärd som är den tydligaste framgångsfaktorn eftersom den fokuserat på att skapa könsneutrala lokaler där de aktiviteter som erbjuds utgår från olika individers behov. Något som också är viktigt för att utveckla och bibehålla det resultat som i nuläget uppnåtts är att könsuppdelad statistik förs varje dag och att personalen skriver dagbok kring hur flickor och pojkar bemötts under dagen. Denna information används i månatliga möten där personal på fritidsgårdar i Kalmar kommun träffas under ledning av en

3 (Gisby, 2012)

4 (Smedberg, 2014)

5 (Jalakas, 2014)

Jämställt Halland

Om bemötande och service i offentlig sektor

Trainee Halland 2013-2014

processledare för att utveckla sin kunskap i jämställdhet utifrån den grund de fått i JGL-utbildningen.

Projektgruppen anger också följande faktorer som viktiga för framgången:

- Tydlig vilja, styrning och stöd från ledningen
- Tydlig projektorganisation
- Våga pröva, göra saker på olika sätt
- Resurser (tid, ekonomi, stöd)

Varför Funkabo och nuläget i Halland

Vi har valt att framhäva Funkabo fritidsgård som ett gott exempel i detta projektarbete då sättet de har tacklat problemet och agerat är både nytänkande samt kan vara inspirerande för fritidsgårdar i Halland. Funkabo fritidsgård är del i ett större projekt där två fritidsgårdar är utsedda som pilotgårdar för en mer jämställd fritidsgårdsmall. Nova, som är den andra fritidsgården i pilotprojektet, har infört särskilda tjejkvällar för att locka tjejer till gården. På sikt är tanken att detta ska leda till att flickor kommer till fritidsgården även de dagar och kvällar som verksamheten är öppen för alla. 6 Detta har gett goda resultat för Nova fritidsgård, men som projektdirektivet säger så ska vi titta på jämställdhet för båda könen och aktiviteter som sätter det ena könet före det andra. Vi ska se individen, och inte könet. Detta tycker vi att Funkabo Fritidsgård har lyckats med.

Falkenbergs kommun jobbar också med denna fråga varje dag, men har ännu inte bedrivit ett projekt runt det. Patrik Svärd, Verksamhetledare för Fritidsgårdar i Falkenberg kommun tycker att detta ämne är jätteviktigt och tycker det är synd att tjejer inte känner sig lika välkomna till en gård som killar gör. Han tycker att det saknas en diskussion om individen och aktiviteter för människan, istället fokuseras ofta diskussionen på killaktiviteter och tjejakvällar. Vi tycker att Funkabo har lyckats här med att plocka fram aktiviteter som båda könen tycker om och också byggt om för att människan ska trivas och kunna nyttja lokalen.

I Varbergs kommun jobbar man mycket med denna fråga och Pierre Rosén, Ungdomssamordnare, tycker att Varbergs Ungdomsgårdar har kommit långt i frågan. Varberg har, lika så som i Funkabo jobbat med utbildning för personalen i hur man behandlar människan och individen istället för könet. Varbergs kommun har sett en markant ökning av tjejer som besöker gårdarna sedan nya aktiviteter för tjejer var introducerade.

I Halmstad kommun är personalen på fritidsgårdarna medvetna om vikten att erbjuda aktiviteter som attraherar både flickor och pojkar. De har inte gjort några särskilda jämställdhetsåtgärder men fritidsgårdarna i Halmstads kommun har i dagsläget en jämn könsfördelning bland besökarna.

Jämställt Halland

Om bemötande och service i offentlig sektor

Trainee Halland 2013-2014

Beskrivning av 4R - metoden

Verksamheten kartläggs och analyseras ur ett jämställdhetsperspektiv där en helhetsbild ska visa hur verksamheten styrs och finansieras för att möta flickors och pojkars behov. Metoden plockar fram förslag för förbättringar till jämställdhet.

Metoden bygger på kvantitativ data och svara på frågan: Vem får vad och på vilka villkor? Och Hur kan vi förbättra? 4R metoden är del av Trappan och omfattar trappstegen fem och sex. 4R metoden kartlägger och analyser de fyra olika områden nedan.

R1 Representation – kartläggning

Första steget i metoden är att man kartlägger representationen av de olika könen i verksamheten som man tittar på. Frågor kan till exempel vara:

Hur ser könsfördelningen ut bland beslutsfattarna?

Hur ser könsfördelningen ut inom personalgruppen?

Hur ser könsfördelningen ut bland besökare?

R2 Resurser – kartläggning

Andra steget svara på hur resurser i form av pengar, utrymme, tid och aktiviteter ser ut mellan de olika könen.

R3 Realia – analysera villkoren

Det tredje steget analyserar den data som man har samlat in i steg ett och två. Analysen ska svara på ”Varför ser resursfördelningen och representationsfördelningen ut som den gör?”, ”Hur mycket kan de olika könen påverka sin miljö?” ”Finns de några normer?”

R4 Realisera – formulera mål och åtgärder

I det fjärde steget ska man ta fram mål och förbättringar till en mer jämställd verksamhet. Hur ska man ändra sättet verksamheten jobbar på? Vad behöver verksamheten göra? Vilka resurser behövdes, och vilket stöd.